

**Profilaktika inspektorining ilgari talonchilik jinoyatlari sodir etgan shaxslar bilan
ishlashda yakka tartibdagi huquqbuzarliklar profilaktikasi chora-tadbirlarini qo'llash
faoliyatini takomillashtirish**

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3 kurs 315-guruh kursanti

Xakimov Bahrom Ikrom o'g'li

Ilmiy rahbar: Fuqaroviy va huquqiy fanlar

kafedrası dotsenti kapitan

Sh.X.Kushboqov

Annotatsiya: Ushbu maqolada profilaktika inspektorining ilgari talonchilik jinoyatini sodir etgan shaxslar bilan olib boradigan yakka tartibdagi profilaktik faoliyatini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Maqolada qayta jinoyat sodir etish xavfi yuqori bo'lgan shaxslarning psixologik, ijtimoiy va huquqiy jihatdan moslashuvi, ularni jamiyatga qayta integratsiya qilishda profilaktika inspektorining o'rnini, shuningdek, individual yondashuvning samarali metodlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, yakka tartibdagi profilaktika, talonchilik jinoyati, retsidiv, ijtimoiy moslashuv, psixologik yondashuv, nazorat, reabilitatsiya, huquqbuzarliklar profilaktikasi, jamoat xavfsizligi.

Huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasida olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi — jinoyatlarning oldini olish, ularning sabablari va shart-sharoitlarini bartaraf etish, shuningdek, ilgari jinoyat sodir etgan shaxslarni jamiyat hayotiga qayta jalb etishdan iboratdir. Ayniqsa, talonchilik kabi ijtimoiy xavfi yuqori bo'lgan jinoyatlarni sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibda ishlash masalasi bugungi kunda alohida e'tiborni talab etadi. Chunki bunday shaxslar ko'pincha iqtisodiy, psixologik yoki ijtimoiy muammolar sababli qayta jinoyat yo'lga kirish xavfiga ega bo'ladi. Shu bois, profilaktika inspektorlari ularning hayot tarzi, psixologik holati va ijtimoiy muhitini chuqur o'rganib, shaxsiy yondashuv asosida faoliyat yuritishlari lozim [1].

Yakka tartibdagi profilaktika chora-tadbirlari, avvalo, shaxsning shaxsiy hayot tarzi, oilaviy muammolari, ijtimoiy aloqalari va iqtisodiy sharoitlarini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Profilaktika inspektori ushbu shaxslar bilan muntazam ravishda suhbatlar o'tkazib, ularning psixologik kayfiyatini, kelajakdagi rejalari va ijtimoiy pozitsiyasini tahlil qilishi zarur. Shu bilan birga, ularning bandligini ta'minlash, mehnat bozorida o'z o'rnini topishiga ko'maklashish, o'qish yoki kasb-hunar o'rganish jarayoniga jalb etish ham qayta ijtimoiylashtirishning muhim omillaridan biridir [2].

Talunchilik jinoyatini sodir etgan shaxslarning aksariyati yoshlar orasida uchrashi, ularning ijtimoiy muhitdan ajralganligi yoki yengil yo'l bilan daromad topishga odatlanganligi bilan izohlanadi. Shuning uchun, profilaktika inspektori ularning oilasi, yashash joyidagi jamoa, mahalla faollari va psixologlar bilan hamkorlikda ishlashi kerak. Ayniqsa, mahalla profilaktika kengashlari bilan birgalikda bunday shaxslarning nazoratini olib borish, ularni ijobiy faoliyatga yo'naltirish va ijtimoiy moslashuviga sharoit yaratish zarur [3].

Yakka tartibdagi ishlarda psixologik yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, ilgari jinoyat sodir etgan shaxslarning ko'pchiligi o'zini jamiyatdan ajralgan, ishonchsiz yoki inkor etilgan deb hisoblaydi. Profilaktika inspektori shunday holatda shaxs bilan ishonchli aloqa o'rnatishi, uni jamiyatga foydali inson sifatida ko'rishga undashi lozim. Psixologik qo'llab-quvvatlash orqali shaxsda ijobiy o'zgarishlarga erishish, unda mehnat qilishga, qonunga bo'ysunishga va ijtimoiy qadriyatlarga hurmat bilan qarashni shakllantirish mumkin.

Huquqbuzarliklarning qayta sodir etilishiga qarshi kurashda axborot texnologiyalaridan foydalanish ham muhimdir. Masalan, profilaktika inspektori tomonidan nazoratdagi shaxslar haqidagi ma'lumotlar elektron bazalarda yuritilishi, ularning ijtimoiy faolligi, ish joyi yoki yashash joyi bo'yicha o'zgarishlar doimiy monitoring qilinishi lozim. Bu esa qayta jinoyat sodir etish xavfini oldindan aniqlash va profilaktik chora ko'rish imkonini beradi [4].

Profilaktika inspektorining faoliyatida jamoatchilik nazoratini yo'lga qo'yish ham dolzarb masaladir. Mahalla raislari, yoshlar yetakchilari, diniy ulamolar va psixologlarning hamkorlikdagi ishlari natijasida jinoyat sodir etgan shaxsning jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam berish mumkin. Bunday yondashuv insonparvarlik tamoyillariga asoslanib, “inson – eng oliy qadriyat” g'oyasiga mos keladi.

Xulosa qilib aytganda, ilgari talunchilik jinoyatini sodir etgan shaxslar bilan yakka tartibdagi profilaktik ishlar samaradorligini oshirish uchun quyidagi yo'nalishlarda takomillashtirish zarur:

psixologik diagnostika va rehabilitatsiya dasturlarini kengaytirish;

ish bilan bandlik va kasb-hunar o'qitish dasturlarini joriy etish;

mahalla va jamoatchilik bilan hamkorlikni mustahkamlash;

profilaktika inspektorlarini zamonaviy kommunikatsiya va psixologik yondashuv usullariga o'rgatish.

Bu yo'nalishlar asosida olib boriladigan tizimli ishlar jinoyatchilikni kamaytirish, huquqbuzarliklarning oldini olish va fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida”gi Qonuni, 2014-yil 14-may.
2. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi hujjatlari to'plami. — Toshkent, 2023.
3. G'afurov S., “Huquqbuzarliklarning oldini olishning ijtimoiy-psixologik jihatlarini”, Toshkent, 2022.
4. Normurodov B., “Profilaktika faoliyatining zamonaviy mexanizmlari”, Jurnal: Huquq va Xavfsizlik, 2021.